

Evropský parlament schválil strategii Od vidlí po vidličku *A konečně první dopadová evropská studie k novým strategiím*

Většina poslanců v Evropském parlamentu podpořila strategii Od vidlí po vidličku (Farm to Form, F2F), která stanovuje politické cíle do roku 2030 pro ekologičtější zemědělské postupy a zdravější produkci potravin. Strategie F2F předpokládá propojení mezi Zelenou dohodou a Společnou zemědělskou politikou a vyzývá EK, aby uložila zemím EU závazné cíle tak, aby snížily používání pesticidů, hnojiv a živočišných antibiotik v zemědělství.

Jak strategie F2F, tak strategie Bioediverzity (BD) navazují na Zelenou dohodu; přičemž je stále nejisté, jaké důsledky by navrhované cíle mohly mít pro zemědělství a potravinový systém EU. Analýza možných důsledků je však důležitá, a to jak pro tvůrce politik, tak pro zúčastněné strany a jejich schopnost vést informovanou debatu o budoucí produkci potravin v EU. Proto organizace CropLife Europe a CropLife International společně s několika dalšími stakeholdery zemědělsko-potravinářského řetězce zadali Centru ekonomických studií Univerzity Wageningen studii za účelem posouzení potenciálních dopadů pěti klíčových cílů obou strategií, která se zaměřuje na dopady na vybrané plodiny. V centru pozornosti studie jsou jednoleté plodiny: pšenice, řepka, kukuřice, cukrová řepa a rajčata, z víceletých plodin pak jablka, olivy, hrozny, citrusy a chmel.

Ve studii Bremmer et al. (2021)¹ byly vyvinuty čtyři scénáře postavené na kombinaci cílů:

- Scénář 1: 50% snížení celkového používání pesticidů a 50% snížení používání nejvíce nebezpečných pesticidů,
- Scénář 2: 50% snížení ztrát živin a 20% snížení používání hnojiv,
- Scénář 3: nejméně 25 % zemědělské půdy v ekologické produkci,
- Scénář 4: cíle scénářů 1 a 2 kombinované s cílem umístit alespoň 10 % zemědělské půdy s vysoce rozmanitými krajinnými prvky, přičemž v tomto scénáři nebyl zahrnut efekt zvýšení ekologické produkce na 25 % zemědělské plochy.

Výsledky studie

Podle hodnocení na makroúrovni by plnění cílů F2F a BC mohlo vést ke snížení produkovaných objemů na plodinu v celé EU v průměru v rozmezí od 10 do 20 % (scénář 4). Objem výroby může u některých komodit klesnout až o 30 % (např. u jablek). Nicméně existují i plodiny, jejichž produkce se pravděpodobně nezmění např. cukrová řepa. Produkovaný objem víceletých plodin by mohl klesat více než objem produkce jednoletých plodiny. Realizace cílů by mohla vést ke zvýšení cen produktů jako víno, olivy a chmel. V důsledku toho se může výrazně změnit mezinárodní obchod, přičemž vývoz z EU klesá a dovoz do EU se bude zvyšovat (objem dovozu výrobků se může zdvojnásobit).

¹ <https://www.wur.nl/web/file?uuid=12ff7e5f-7027-417b-805e-6906c3df6e48&owner=497277b7-cdf0-4852-b124-6b45db364d72&contentid=610316>

Realizace cíle zvýšit plochu v rámci ekologické produkce na 25 % by mohl vést k poklesu výroby o méně než 10 % a je tak dalším faktorem růstu cen o necelých 13 %. Vzrůstající plocha s ekologickou produkcí by na druhé straně mohla přispět ke snížení celkového využívání pesticidů a snížení ztrát živin.

Tabulka 1: Přehled očekávaných ekonomických dopadů souvisejících s dosahováním cílů

Scénář	Produkce & Ceny	Mezinárodní obchod	Negativní dopad na hodnotu produkce
1 Snížení používání pesticidů	Omezení výroby a dopad na cenu (kukuřice, cukrová řepa a chmel) Velké změny cen pro ostatní (víno, olivy a chmel) Omezené zvýšení cen pro pšenici (2%), větší poklesy v produkci (-7 %)	Zvýšení (+) čistého dovozu (kukuřice, řepka a citrus) Pokles (-) čistého exportu (rajčata, olivy, víno a chmel)	Téměř 64 miliard EUR
2 Snížení spotřeby hnojiva	Pokles výroby pod 15% Zvýšení cen (do 20 %)	+ čistého dovozu (kukuřice, řepka a citrus) - čistého exportu (rajčata, jablka, olivy, víno a chmel)	Téměř 92 miliard EUR
3 Rozšíření ekologického zemědělství	Pokles výroby je ve většině případů pod 10 %. Zvýšení cen (do 13 %).	+ čistého dovozu (kukuřice, řepka a citrus) + čistého exportu (chmel)	Téměř 56 miliard EUR
4 Kombinace cíle 1 a 2	Pokles výroby o 0 - 30 % na plodinu Velké zvýšení cen (olivy, víno a chmel) Omezené zvýšení cen pro pšenici (3 %), s větší poklesy v produkce (-18 %)	+ čistého dovozu (kukuřice, řepka a citrus) - čistého exportu (olivy, víno a chmel)	Téměř 56 miliard EUR

Upraveno podle Bremmer et al. (2021)²

Cíle snížit riziko používání pesticidů o 50 % a snížit ztráty živin mohou mít významný dopad na úroveň výnosů. Odhadované ztráty výnosů se v jednotlivých scénářích liší, ve scénáři 1

² <https://www.wur.nl/web/file?uuid=12ff7e5f-7027-417b-805e-6906c3df6e48&owner=497277b7-cdf0-4852-b124-6b45db364d72&contentid=610316>

v rozmezí 0 - 30 %; ve scénáři 2 pak v rozmezí 2 - 25 % nebo v rozmezí od 7 - 50 % ve scénáři 4. Odhadovaná úroveň výnosu ekologické produkce je o 7 % - 54 % nižší ve srovnání s konvenční produkcí analyzovanou v referenčním scénáři.

Studie vyhodnotila dopady cílů F2F na trvalé plodiny, jako jsou hrozny, jablka, olivy, citrusové plody, které mohou být vyšší než u jednoletých plodin, jako jsou olejnatá semena, řepka, pšenice, kukuřice a cukrová řepa. Zatímco odhadované dopady na výnos (na úrovni trhu) u plodin na orné půdě jsou srovnatelné s dopadovou studií zpracovanou Společným vědeckým centrem EU (Joint Research Centre), studie Wageningen odhaduje vyšší ztrátu výnosů u víceletých plodin. Pokles výnosů negativně ovlivňuje produkci a generuje pokles nabídky v EU, což vyvolává růst cen komodit. Tyto faktory tedy determinují odhad na mezinárodní obchod, kdy se podstatně zvyšuje dovoz do EU (např. kukuřice, řepky), vývoz EU u vybraných komodit pak vzhledem k tomu, že vývoz EU (např. pšenice, olivy, víno) klesá.

RNDr. Jan Nedělník, Ph.D.
předseda Odboru rostlinolékařství ČAZV